

НАУКОВО - ПРАКТИЧНА ДОПОВІДЬ

М. М. Добкін
С. І. Чернов
Г. А. Кернес
Ю. А. Сапронов
В. С. Пономаренко
М. О. Кизим
С. В. Авершин

ОСНОВИ

сталого розвитку
Харківської області до 2020 року

ББК 65.9(2) Ук

О-75

Рекомендовано до видання рішеннями вчених рад

*Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 7 від 03.09.2010 р.),
Харківського національного економічного університету (протокол № 1 від 30.08.2010 р.)*

Рецензенти: Амоша О. І., академік НАН України, доктор економічних наук, професор, директор Інституту економіки промисловості (м. Донецьк);
Буркинський Б. В., академік НАН України, доктор економічних наук, професор, директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень (м. Одеса);
Загорський В. С., член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук, професор, директор Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Основи сталого розвитку Харківської області до 2020 року: Монографія.— Х.: Видавничий Дім О-75 «ІНЖЕК», 2010.— 512 с. Укр. мова

Авторський колектив: Добкін М. М., Чернов С. І., Кернес Г. А., Сапронов Ю. А., Пономаренко В. С., Кизим М. О., Авершин С. В.

ISBN 978-966-392-303-1

Колективна праця науковців і практиків є першою із започаткованої в 2010 році серії науково-практичних доповідей з ключових проблем соціально-економічного, соціально-політичного та культурного життя Харківської області.

Ґрунтуючись на рекомендаціях ООН, існуючих офіційних нормативно-правових актах у країні, передвиборчій програмі Президента України Януковича В. Ф. «Україна – для людей!» та попередніх наукових працях авторів і розроблених ними практичних, офіційно прийнятих документах щодо діяльності регіону та країни в цілому, науково-практична доповідь «Основи сталого розвитку Харківської області до 2020 року» являє собою стратегічний і одночасно практичний документ, спрямований у майбутнє. Її метою є викладення принципово нового підходу до регіонального розвитку України.

Розраховано на політичну, управлінську та наукову еліту Харківської області та України в цілому, на всіх, хто приймає відповідальні політичні та управлінські рішення у сфері розвитку України та її регіонів, а також піклується про майбутнє нашої держави

ББК 65.9(2) Ук

ISBN 978-966-392-303-1

© Колектив авторів, 2010

© ВД «ІНЖЕК», 2010

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЦІЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ У СВІТІ ГЛОБАЛЬНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ	7
1.1. Глобальні проблеми світового співтовариства та цілі тисячоліття	8
1.2. Україна у світових рейтингах і проблеми її розвитку	14
1.3. Проблеми економічної безпеки України та її сталий розвиток	30
1.4. Проблеми та цілі розвитку України в передвиборчій програмі Президента України й проекті програми економічних реформ на 2010 – 2014 рр.	44
Висновки	54
Література	55
РОЗДІЛ 2. НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	59
2.1. Чинне законодавство в області стратегічного розвитку України та її регіонів	60
2.2. Практика складання й проблеми реалізації стратегій розвитку України та її регіонів	69
2.3. Поняття та принципи сталого розвитку регіонів України	77
2.4. Сталий розвиток у законодавстві та практиці України й країн світу	82
2.5. Концепція побудови й реалізації стратегії сталого розвитку регіону	88
2.6. Кластерний підхід до вибору пріоритетних напрямків сталого розвитку регіонів	96
Висновки	107
Література	108
РОЗДІЛ 3. СТАЛИЙ СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	113
3.1. Оцінка і обґрунтування цілей сталого соціального розвитку регіону	114
3.2. Пріоритетні напрями сталого соціального розвитку регіону	122
3.2.1. Поліпшення демографічної ситуації та розвиток кластера охорони здоров'я	122
3.2.2. Скорочення диференціації доходів населення на основі реформування системи соціального захисту	157
3.2.3. Поліпшення якості житлових послуг і реформування кластера підприємств житлово-комунального господарства	170
Висновки	189
Література:	190
РОЗДІЛ 4. СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	193
4.1. Оцінка і обґрунтування цілей сталого економічного розвитку регіону	194
4.2. Пріоритетні напрямки сталого економічного розвитку регіону	206
4.2.1. Відновлення кластера з виробництва й переробки сільськогосподарської продукції та випуску продуктів харчування	206
4.2.2. Підвищення енергозабезпечення та енергозбереження в економіці регіону	245
4.2.3. Формування інноваційних кластерів економіки знань	261

4.2.4. Розвиток транскордонного україно-російського співробітництва в рамках євро регіону «Слобожанщина»	271
4.2.5. Комплексний розвиток інфраструктури регіону й проведення Євро-2012	275
Висновки	282
Література	284
РОЗДІЛ 5. СТАЛИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	287
5.1. Оцінка і обґрунтування цілей сталого екологічного розвитку регіону	288
5.2. Пріоритетні напрями сталого екологічного розвитку регіону	290
5.2.1. Комплексна утилізація й переробка відходів	290
5.2.2. Покращення екологічної ситуації	304
Висновки	311
Література	312
РОЗДІЛ 6. СЦЕНАРНЕ ДИНАМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	315
6.1. Сценарний підхід до моделювання сталого розвитку регіону	316
6.2. Динамічне моделювання сталого розвитку регіону	320
6.3. Імітаційне моделювання можливих сценаріїв сталого розвитку Харківської області	330
Висновки	352
Література	352
РОЗДІЛ 7. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	355
7.1. Державна підтримка сталого розвитку регіону	356
7.1.1. Розробка державних і регіональних цільових програм і укладення Угоди між Кабінетом Міністрів України та регіоном	356
7.1.2. Міжрегіональні диспропорції та подолання депресивності територій	367
7.1.3. Податкове навантаження на регіони та вдосконалення міжбюджетних відносин	387
7.1.4. Зменшення тіньової економіки та боротьба з корупцією	411
7.2. Активізація залучення приватних інвестицій в регіон	421
7.2.1. Оцінка інвестиційної привабливості регіону	421
7.2.2. Реформування організаційної структури управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в регіоні	433
7.2.3. Інституційне забезпечення активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в регіоні	440
7.3. Розвиток підприємництва в регіоні та покращення бізнес-клімату	458
7.3.1. Стан та умови функціонування малого підприємництва	458
7.3.2. Перешкоди розвитку малого підприємництва	472
7.3.3. Напрямки покращення бізнес-клімату	486
7.4. Проектно-орієнтований підхід до залучення інвестицій у регіон та реалізації державних і регіональних цільових програм	491
Висновки	499
Література	501
ЗАКЛЮЧЕННЯ	507